

DREPTUL LA DIFERENȚĂ. INTELIGENȚĂ EMOȚIONALĂ (IE), INTELIGENȚA SPIRITUALĂ VERSUS INTELIGENȚA ARTIFICIALĂ (AI)

Prof. univ. dr. Constantin ANECHITOAE

Universitatea Ovidius din Constanța

anechitoae@yahoo.com

ABSTRACT: *The Right to Difference. Emotional Intelligence Versus Artificial Intelligence (AI).*

Intelligence is considered the pinnacle of human cognition at a given time, encompassing various cognitive abilities such as problem solving, reasoning, learning, and understanding. Whether it is human intelligence or artificial intelligence, the concept focuses on the ability to perceive information, retain it as knowledge, and apply it to different situations. Research in psychology suggests that intelligence is not a fixed trait, but can be shaped and developed through experiences, education, and environment. The study of intelligence continues to be a fascinating topic that drives advances in technology and our understanding of the human mind. The purpose of this study is to identify the particularities of the development of emotional and social intelligence from the perspective of interference with artificial intelligence.

Keywords: *intelligence, emotional intelligence, social intelligence, artificial intelligence*

1. Introducere

Prezentul studiu a avut punct de plecare, observația potrivit căreia, umanității nu pot fi considerați drept contestatari ai conceptului clasic cu privire la confortul spiritual oferit de inteligența fiecărui individ care însumată pentru o întreagă societate, poate da naștere unor valori sacre care conduc la fericirea omului în sine¹.

¹ Cauza fericirii ca scop primordial al politicii publice continuă să facă progrese însemnate în lume. Unele guverne naționale – Bhutan, Ecuador, Emiratele Arabe Unite și Ve-

Aceste valori, precum, sânguința, bunătatea, altruismul, spiritul de cunoaștere² și de dreptate, etc, influențează comportamentul uman în zona credinței spre dezvoltarea unei lumi³ mereu perfectibile în educație și respectiv al dezvoltării inteligenței de la nivel individual, cu efecte la nivel social.

Învățarea pe parcursul întregii vieți⁴ a devenit o adevărată necesitate pentru dezvoltarea inteligenței individuale și colective, pentru a face față unor numeroase și interconectate provocări ale zilelor noastre.

Astăzi, 62% dintre țările membre UNESCO au adoptat „dreptul la educație” ca principiu fondator al sistemelor lor de învățământ⁵.

Dreptul la educație - sediul materiei al inteligenței, este astăzi un drept recunoscut prin articolul 14 din „Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene”⁶ inspirat atât din tradițiile constituționale comune statelor membre, cât și din articolul 2 din Protocolul adițional la CEDO, având următorul text: „Nimănui nu i se poate refuza dreptul la instruire. Statul, în exercitarea funcțiilor pe care și le va asuma în domeniul educației și al învățământului, va respecta dreptul părinților de a asigura această educație și acest învățământ, conform convingerilor lor religioase și filozofice.”⁷

nezuela – au numit miniștri ai fericirii responsabili de coordonarea eforturilor naționale în acest sens. John Helliwell, Richard Layard, Jeffrey Sachs, *Dreptul la fericire drept fundamental al omului. Raport privind fericirea în lume – 2016*, Volum I, p. 14.

2 Mihai Eminescu, se exprima în unele cercetări științifice academice din domeniul științelor juridice și sociologice, cu temeri și îngrijorări față de superficialitatea tinerilor care par „îmbătrâniți înainte de vreme”. M. Eminescu, *Opere, ediție critică întemeiată de Perpessicius*, vol. IX, București, Editura Academiei, 1989, p. 446.

3 Ioan-Gheorghe Rotaru, “Aspects of Biblical Philosophy on the Development of World Civilizations”, *Scientia Moralis. International Journal of Multidisciplinary Research* 8 (2023), nr.1, pp. 62-79.

4 Ioan-Gheorghe Rotaru, “Current Values of Education and Culture”, în *Proceedings of the 23th International RAIS Conference on Social Sciences and Humanities*, August 15-16, 2021, Princeton, NJ, United States of America, pp. 87-92.

5 F. Ilie, *Cum sună un drept la învățare pe tot parcursul vieții?*, Publicat la data 31 mai 2024 în: EPAL - Platformă electronică pentru învățarea adulților în Europa. Disponibil pe: <https://epale.ec.europa.eu/ro/content/cum-suna-un-drept-la-invatare-pe-tot-parcursul-vietii>.

6 <https://www.just.ro/carta/> Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene (denumită în continuare „Carta”) este un document adoptat de Comisia Europeană, Parlamentul European și Consiliul Uniunii Europene la 7 decembrie 2000, în cadrul Consiliului European de la Nisa.

7 <https://fra.europa.eu/ro/eu-charter/article/14-dreptul-la-educatie> accesat în data de 12/08/2024.

O schimbare de paradigmă privind dezvoltarea inteligenței din fragedă copilărie, și-a găsit forța juridică prin ocrotirea situației copilului și a drepturilor sale prin adoptarea Convenției cu privire la Drepturile Copilului, pornind de la Declarației Universale a Drepturilor Omului (1948)⁸ și a Declarației privind drepturile copilului (1959)⁹, care completează ansamblul important de instrumente internaționale de garantare și protecție a drepturilor omului.

Convenția ONU cu privire la drepturile copilului a actualizat Declarația din 1959 în ceea ce privește fondul, incluzând noi drepturi, redactându-l în așa fel încât să impună tuturor statelor obligații juridice¹⁰.

Studiile întreprinse în domeniul științelor umane, între pedagogie și psihologie confirmă ipoteza „celor șapte ani de acasă”, ca punct important de plecare. Începând cu vârsta preșcolară, copilul începe să afirme primele semne de inteligență. Cu timpul dobândește cele mai profunde și durabile caracteristici psihice ale individualității proprii, sentimente de mulțumire, de sensibilitate și temeri în conduita zilnică, ceea ce peste ani se dezvoltă în sentimentul unei imagini proprii, cât mai favorabile. Mielu Zlate conside-

8 Declarația Universală a Drepturilor Omului, din 10 decembrie 1948, publicat în Broșura din 10 decembrie 1948. Drepturile omului depășesc frontierele și culturile. Acestea sunt inerente fiecărei ființe umane, fără distincție. ..., Drepturile omului nu sunt simple cuvinte pe hârtie, ci sunt norme juridice universal aplicabile. Reprezintă fundamentul păcii și calea către o societate mai justă, mai egalitară și mai favorabilă incluziunii pentru astăzi, pentru mâine și pentru generațiile viitoare. <https://www.consilium.europa.eu/ro/press/press-releases/2023/12/09/human-rights-day-statement-by-the-high-representative-on-behalf-of-the-european-union/> Accesat în data de 12/08/2024.

9 <https://www.salvaticopiii.ro/sites/ro/files/2023-11/327ef3da-c4d0-4fff-9f76-8cbcd20fa8c1.pdf?lang=ro-RO> În România, prevederile Convenției ONU se regăsesc în Legea nr. 272/2004 privind protecția și promovarea drepturilor copilului, Republicat în Monitorul Oficial, Partea I nr. 159 din 05 martie 2014. În vigoare de la 01 ianuarie 2005.

10 A. Bulgaru (coord.), E. Stoica, M. - D. Stoica, A. Moș. *Drepturile copilului: dreptul la educație*, Institutul Român pentru Drepturile Omului. București, Editura I.R.D.O., 2019, p. 5. Despre importanța și semnificația Convenției a se vedea diferite articole pe site-urile Înalțului Comisariat ONU pentru Drepturile Omului, pe <https://www.ohchr.org/FR/HRBodies/CRC/Pages/CRCIndex.aspx>, site UNICEF, pe <https://www.unicef.org/childrights-convention#Learn>, UNESCO, La Convention relative aux droits de l'enfant. Contribution de l'UNESCO, UNESCO, 1995, pe http://www.unesco.org/education/pdf/34_72_f.pdf, Organizația Salvați Copii România, Convenția ONU cu privire la Drepturile Copilului, pe <https://www.salvaticopiii.ro/ce-facem/drepturile-copilului/conventia-onu-cu-privire-la-drepturile-copilului>

ra că imaginea de sine este „totalitatea reprezentărilor, ideilor, credințelor individului despre propria sa personalitate”¹¹.

2. Inteligența - rodul afirmării și promovării valorilor umane

Inteligența, se poate constitui într-un instrument puternic în combaterea abuzurilor de putere¹², de încredere¹³ și a corupției, deoarece permite oamenilor să-și exprime nemulțumirile și să aducă în atenție problemele societății și totodată creează oportunitatea promovării valorilor umane.¹⁴

Dezvoltarea inteligenței individuale¹⁵ are punct de plecare interesul în rezolvarea unor nevoi personale care pot conduce la dezvoltarea inteligenței colective prin crearea de noi posibilități de a împărtăși idei și inovații, de a dezvolta dezbateri și de a colabora pentru a găsi soluții la problemele cu care se confruntă personal în raport cu societatea.¹⁶

Abraham Maslow creează o ierarhie a nevoilor, cunoscută ca „Piramida lui Maslow”.

Conceptul din Piramida lui Maslow publicată în lucrarea „A Theory of Human Motivation”¹⁷, încercă să descrie motivațiile care stau la originea evoluției acțiunilor inteligenței umane, având ca punct centrat pe interesul propriu în raport de: 1) scara nevoilor fiziologice, 2) scara de siguranță personală, 3) de nevoi sociale și de apartenență, de recunoaștere socială ce are

11 Zlate M., „Eul și personalitatea”, București, Editura Trei, 1997. Citat de: Enache Raluca, Capitolul I: Formarea și dezvoltarea imaginii de sine, disponibil pe: https://www.academia.edu/22455071/CAPITOLUL_I_FORMAREA_%C8%98I_DEZVOLTA-REA_IMAGINII_DE_SINE

12 Abuzul de putere este reglementat în România în forma „purtării abuzive, prevăzut de art. 296 și a „abuzului în serviciu” prevăzut de art. 297, din Codul Penal din 2009, Publicat în Monitorul Oficial, Partea I nr. 510 din 24 iulie 2009.

13 M. Alexandru, *Infrațiuni contra patrimoniului săvârșite prin fraudă*, București, Editura Bren, 2011, p. 100.

14 Ioan-Gheorghe Rotaru, “Plea for Human Dignity”, *Scientia Moralitas. Human Dignity - A Contemporary Perspectives*, The Scientia Moralitas Research Institute, Beltsville, MD, United States of America, 2016, 1, pp. 29-43.

15 Ioan-Gheorghe Rotaru, “Valences of Education”, în *Proceedings of the 23th International RAIS Conference on Social Sciences and Humanities*, August 15-16, 2021, Princeton, NJ, United States of America, pp. 190-196.

16 C. Anechitoae, „Dreptul la cuvânt: un fundament al drepturilor omului”, Publicat în: *Jurnalul Libertății de Conștiință* Vol. 11, nr. 3, 2023, pp. 72-73.

17 A. Maslow, *Motivație și personalitate*, București, Editura Trei, 2013, pp. 167 – 178.

interes de fi acceptat în societate, 4) încrederea în sine și respectul de sine¹⁸, încheind cu 5) nivelul dezvoltării personale – autorealizarea, care implică eforturi din domeniul trăirilor individuale apelând la inteligența emoțională.

2.1. Inteligența emoțională

Conceptul de Inteligență emoțională abreviat EQ sau IE, a fost descris pe larg în 1985, de către Wayne Leon Payne, după publicarea tezei sale de doctorat intitulată „A Study of Emotion: Developing Emotional Intelligence”, unde a dezvoltat subiectul relaționării cu stările dintre dorință, durere și teamă¹⁹.

Inteligența emoțională se referă la capacitatea de a înțelege și de a gestiona propriile emoții, precum și capacitatea de a înțelege și influența emoțiile celorlalți. Implică să fii conștient de propriile emoții, să fii capabil să le reglezi eficient, să recunoști emoțiile celorlalți și să gestionezi relațiile. Dezvoltarea inteligenței emoționale poate ajuta la îmbunătățirea abilităților de comunicare, la îmbunătățirea relațiilor și la navigarea mai eficientă în sfera relațiilor sociale.

În cel mai general sens, inteligența emoțională (IE) se referă la capacitatea de a recunoaște și regla emoțiile în noi înșine și în ceilalți²⁰

2.1.1. Emoțiile și inteligența

Nu vom dezvolta subiectul contradicției cu privire la subiectul, dacă emoțiile pot fi inteligente, din moment ce unii teoreticieni, au descris emoțiile în avanpostul inteligenței în contradicție cu alții care au adus argumente opuse și nici dacă inteligența socială²¹ este doar capacitatea de a putea

18 Calitățile și virtuțile noastre ne conferă dreptul de a fi respectați care se dovedesc prin comportările noastre, prin cuvânt și fapte. Cuvântul exprimă gândurile, intențiile, concepțiile, iar faptele confirmă cuvintele – deci calitățile, virtuțile sau opusul lor. Gheorghe Marin, *Pledoarie pentru respect*, București, Editura Albatros, 1978, pp. 147-148.

19 M. A. Niță, „Mintea, adevărul unic și noua inteligență”, în I. M. Zlătescu (coord.), *Dimensiunea spirituală a drepturilor omului. Educație pentru toți*, București, Editura I.R.D.O., 2012, p. 43.

20 N. Sfetcu, *Evoluția conceptului de inteligență emoțională*. <https://www.linkedin.com/pulse/evolu%C8%9Bia-conceptului-de-inteligen%C8%9B%C4%83-emo%C8%9Bio-nal%C4%83-nicolae-sfetcu/> Accesat în 12/08/2024

21 Inteligența socială nu este altceva decât o configurare a îndemânărilor și însușirilor aflate în posesia oamenilor. M. Illiciev, Teză de doctorat în psihologie. *Particularități ale inteligenței sociale la studenți din perspectiva profilului profesional de personalitate*, Chișinău, 2023, p. 19.

înțelege pe semenii tăi, în contradicție cu aprecierile ale unor psihologi potrivit cărora, inteligența socială este „capacitatea de a-i manipula pe alții”, sau în discuție cu testele de inteligență, lansându-se declarații, că inteligența socială este un concept inutil²².

Inteligența emoțională, este înțeleasă prin analiza a cinci domenii principale: 1) Cunoașterea emoțiilor personale, prin conștientizarea de sine; 2) gestionarea emoțiilor prin capacitatea de a construi conștientizarea de sine care ajută la reechilibrarea unor evenimente (cei care nu se pot stăpâni, sunt confrunțați cu dezamăgiri); 3) motivarea de sine prin capacitatea de putea stabili un autocontrol (capacitatea de a se orienta, de a fi „pe fază”); 4) recunoașterea emoțiilor celorlalți (cei care sunt empatici, identifică nevoile celorlalți) și 5) manevrarea relațiilor (cei care au eficiență în relațiile interpersonale).

2.2. IQ-ul și inteligența emoțională

Deși s-ar crede că cele două componente sunt în contradicție ori în completare, realitatea le așează ca entități independente. Nu pot fi create portrete care să identifice separat un grup de persoane cu un anumit algoritm, precis, având în vedere că în cazul majoritar există un amestec de IQ cu inteligență emoțională, pentru că fiecare om deține o anumită inteligență cognitivă și o anumită inteligență emoțională, care se contopesc.

2.3. Inteligența spirituală

Mai mult ca oricând, omenirea este preocupată cu identificarea soluțiilor pentru asigurarea bunăstării materiale, de securitate și liniște socială dar mai cu seamă de căutarea valorilor care țin de eternul universal.

Problema libertății religioase a fost ridicată pe teritoriul României²³, o dată cu Adunările ad-hoc din 1857²⁴, care a stabilit „păstrarea libertăți

22 D. Goleman, *Inteligența emoțională*, Ediția a III-a, București, Editura Cartea Veche, 2008, pp. 72-74.

23 Ioan-Gheorghe Rotaru, “The Transylvanian Diet: A Precedent to Human Rights and Religious Freedom - 400 Years Prior to the Universal Declaration of Human Rights”, în *Shaping a World of Freedoms: 75 Years of Legacy and Impact of the Universal Declaration of Human Rights*, Nelu Burcea and Liberato C. Bautista (eds.), New York, United Nations Plaza, UNEQUAL World Research Center, 2023, pp. 205-221.

24 <https://episcopia-italiei.it/index.php/ro/comunicate/8144-cateva-aspecte-cu-privire-la-unirea-principatelor-romane-din-1859-detalii-inedite> Accesat în data de 12.08.2024

depline de cult religios”, și a continuat prin asumarea Constituțională din 1866 și reluată de art. 29, alin. (1) din actuală Constituție a României²⁵, prin care s-a pus bazele relațiilor dintre Stat și Biserică precum și reglementarea religiei și credințelor religioase, explicarea diferențelor dintre libertatea religioasă și libertatea de conștiință cu reglementarea aferentă infracțiunilor contra libertății religioase (prevăzute în Capitolul III, art. 381-384 din Codul penal²⁶).

Caracteristicile inteligenței religioase, impune logica și intuiția pentru respectul față de toate ființele, toleranța și acceptarea diferențelor²⁷, capacitatea de dezvoltare acțiuni de înțajutorare dezinteresat, puterea de a ierta, cultivarea culturii de dreptate, înțelepciune, și a conștiinței de sine, pacea interioară, etc.

Prezența în subconștientul nostru mintal a unei, numită „zona Dumnezeu”²⁸, are capacitatea de a ne dezvoltă o inteligență spirituală²⁹, în raport de eforturile noastre de căutare și cercetare, ceea ce conduce la reflexe dobândite, de exemplu: acordarea unor semne exterioare de respect, în trecerea noastră prin dreptul unor lăcașuri de cult.

Inteligența spirituală se dezvoltă cu prisosință prin trei căi: modelând viața interioară (trăirea sub conștiință și bucuria că ești viu, nou și autentic), prin cultură (coabitarea cu sentimentul omului creator și înfăptuitor de valori) și viața duhovnicească în care se conștientizează trăirea în comuniune cu Dumnezeu asociat cu lupta de înlăturare a răului din lume.

2.4. Reglementarea inteligenței artificiale AI

Reglementarea inteligenței artificiale este un subiect extrem de important în zilele noastre. În general, aceasta se referă la setul de legi, norme și regulamente care guvernează dezvoltarea, implementarea și utilizarea

25 T. Manea, *Infrațiuni contra libertății religioase și respectului datorat persoanelor decedate*, București, Editura Hamangiu, 2021, pp. 1-2.

26 Publicat în Monitorul Oficial, Partea I nr. 510 din 24 iulie 2009. În vigoare de la 01 februarie 2014

27 Ioan-Gheorghe Rotaru, *Om-Demnitare-Libertate*, Cluj-Napoca, Editura Risoprint, 2019, pp. 214-215.

28 D. Zohar, I. Marshall, *Inteligența spirituală*, București, Editura Vellant, 2011, p. 144.

29 Ioan-Gheorghe Rotaru, „Logosul și înțelepciunea”, în *Studii de istorie a filosofiei universale*, Alexandru Boboc, N.I.Mariș (Eds.), XIII, Bucharest, Editura Academiei Române, 2005, pp. 295-324.

tehnologiilor AI. Aceste reglementări sunt destinate să asigure transparența, etica și securitatea în utilizarea inteligenței artificiale. Organizații internaționale, guvernele și viața economică și de cercetare, lucrează împreună pentru a stabili ghiduri și standarde pentru reglementarea AI, pentru a evita abuzurile și consecințele negative potențiale ale acestei tehnologii avansate.

3. Concluzie

Autori precum Constantin Micu Stavilă, condamnă „progresul tehnic exacerbat care a devenit motorul principal al dezvoltării umane, dar care de fapt reprezintă principalul factor de alienare a individului”³⁰.

Dreptul suveran la „diferență”, între fiecare ființă umană, a fiecărei realități individuale în concurs cu drepturile colective³¹, este astăzi reglementat din punct de vedere legal prin instrumente juridice internaționale, care asigură respectarea drepturilor personale și colective³² dar și protecția inteligenței umane, respectiv, inteligența emoțională, proprie fiecărui individ luat în singularitate sau în colectivitate, care însă este astăzi „amenințată” de anvergura dezvoltării inteligenței supraumane, cea artificială, pentru care se așteaptă o supra-reglementare.

Lupta pentru „dreptul la asemănare” între oameni, asemănări cu privire la libertățile individuale, asemănări în demnitate, este în asemănător cu „dreptul la diferență”. Diferență cu privire la sex, religie, diferență de înfățișare (greutate, culoare, înălțime, etc.), dreptul la spiritualitate și inteligență diferită între indivizi care este imposibil de egalizat, ci dimpotrivă, cunoaște o traiectorie rectilinie acceleratorii, specifică ființelor umane.

Este o luptă cu speranța păstrării valorilor identității individuale, a inteligenței emoționale umane, cu speranța că inteligența artificială v-a

30 F. Zaharia, *Dreptul la diferență în perspectiva lui Constantin Micu Stavilă – promotor al spiritualității românești*

în mediul academic francez, Publicat în: Irina Moroianu Zlătescu, Adrian Bulgaru, Laurențiu Șoitu. *Lucrările simpozionului internațional „Dimensiunea spirituală a drepturilor omului”*. Educația pentru valori, București, Editura I.R.D.O. 2017, Vol. III, 2016, Ed. a XVIII-a, p. 44.

31 Ioan-Gheorghe Rotaru, *Drept bisericesc*, Cluj-Napoca, Editura Risoprint, 2014, pp. 91-263.

32 Ioan-Gheorghe Rotaru, “A look at how the concept of human rights has evolved over time”, în *Journal For Freedom of Conscience (Jurnalul Libertății de Conștiință)*, vol 11, nr.2 (2023), pp.825-874.

ajunge un instrument pentru dezvoltarea progresului individual și colectiv, nu o luptă ambiționată și pornită din dorința nebunească pentru obținerea monopolului în terțe domenii, cu riscul sau amenințarea ca ființa umană să intre în conflict cu uzufructul AI.

Trecerea de la relația „om-natură” la relația „om-AI”, ne atrage atenția că nici un efort nu este prea mare pentru a susține și pentru a salva viitorul inteligenței emoționale, de a nu a precupeți nimic pentru a apăra dreptul la diferență și bunăstarea oferită de inteligența artificială în folosul fiecărei comunități umane.

Bibliografie

- ANECHITOAE, C., „Creatorul” – sursa protecției drepturilor „oamenilor mării”, în *Geopolitica Terorii. Cortina de fier – blestem și destin*, Constanța, Editura Ex Ponto, 2013, pp. 580-589.
- ANECHITOAE, Constantin, „Dreptul la cuvânt: un fundament al drepturilor omului”, *Jurnalul Libertății de Conștiință*, Vol. 11, nr. 3, 2023, pp. 72-81.
- ANECHITOAE, Constantin, „Intellectual Property versus Artificial Intelligence”, *Ovidius University Annals Economic Sciences Series*, Volume XXIII Issue 1, Vol. XXIII, nr. 1/2023, p. 2-6.
- ANECHITOAE, Constantin, „Toleranța versus intoleranța”, *Jurnalul Libertății de Conștiință*, Vol. 11, nr. 2, 2023, pp. 124-133.
- ARMSTRONG, T., *Esti mai inteligent decat crezi. Ghid al inteligențelor multiple pentru copii*. (traducere Laura Dana Boga), Bucuresti, Editura Curtea veche, 2011.
- BOUCHARD, Thomas J., *Review of Review of The Intelligence Controversy*, by H.J. Eysenck and Leo Kamin, *The American Journal of Psychology* 95, no. 2 (1982): 346–49. <https://doi.org/10.2307/1422481>.
- BRAȘOVEANU, F., Radu, A., *Protecția martorilor în procesul penal, volumul Particularități ale unor instituții din Noul Cod de procedură penală – Studii și articole*, Craiova, Editura Sitech, 2016.
- BRAȘOVEANU, Florica, ANECHITOAE, Constantin, „Considerații privind legătura dintre valorile umane și libertatea religioasă”, *Jurnalul Libertății de Conștiință*, Vol. 10, nr. 2, 2022, pp. 73-82.

- BRAȘOVEANU, Florica, ANECHITOAE, Constantin, „Considerații privind protecția internațională a drepturilor omului”, *Jurnalul Libertății de Conștiință*, Vol. 9, nr. 1, 2021, pp. 98-110.
- BULGARU Adrian (coord.), Eugen Stoica, Maria-Dorina Stoica, Anca Moș. *Drepturile copilului: dreptul la educație*, Institutul Român pentru Drepturile Omului, București, Editura I.R.D.O, 2019.
- CIANCIOLO, A.; Sternberg, R., *Inteligența - scurt istoric*, (traducere Adina Ihora), București, Editura Trei, 2012.
- GOLEMAN, Daniel, *Inteligența emoțională*, Ediția a III-a, București, Editura Cartea Veche, 2008, pp. 72-74.
- ILICCIEV, Maxim, Teză de doctor în psihologie. Particularități ale inteligenței sociale la studenți din perspectiva profilului profesional de personalitate, Chișinău, 2023.
- MANEA, Teodor, *Infrațiuni contra libertății religioase și respectului datorat persoanelor decedate*, București, Editura Hamangiu, 2021, pp. 1-2.
- MASLOW, Abraham, *Motivație și personalitate*, București, Editura Trei, 2013, pp. 167 – 179.
- ROTARU, Ioan-Gheorghe, “A look at how the concept of human rights has evolved over time”, în *Journal For Freedom of Conscience (Jurnalul Libertății de Conștiință)*, vol 11, nr.2 (2023), pp.825-874.
- ROTARU, Ioan-Gheorghe, “Aspects of Biblical Philosophy on the Development of World Civilizations”, *Scientia Moralitas. International Journal of Multidisciplinary Research* 8 (2023), nr.1, pp. 62-79.
- ROTARU, Ioan-Gheorghe, “Current Values of Education and Culture”, în *Proceedings of the 23th International RAIS Conference on Social Sciences and Humanities*, August 15-16, 2021, Princeton, NJ, United States of America, pp. 87-92.
- ROTARU, Ioan-Gheorghe, “Logosul și înțelepciunea”, în *Studii de istorie a filosofiei universale*, Alexandru Boboc, N.I.Mariș (eds.), XIII, Bucharest, Editura Academiei Române, 2005, pp. 295-324.
- ROTARU, Ioan-Gheorghe, “Plea for Human Dignity”, *Scientia Moralitas. Human Dignity - A Contemporary Perspectives*, The Scientia Moralitas Research Institute, Beltsville, MD, United States of America, 2016, 1, pp. 29-43.
- ROTARU, Ioan-Gheorghe, “The Transylvanian Diet: A Precedent to Human Rights and Religious Freedom - 400 Years Prior to the Universal

Declaration of Human Rights”, în *Shaping a World of Freedoms: 75 Years of Legacy and Impact of the Universal Declaration of Human Rights*, Nelu Burcea and Liberato C. Bautista (eds.), New York, United Nations Plaza, UNEQUAL World Research Center, 2023, pp. 205-221.

- ROTARU, Ioan-Gheorghe, “Valences of Education”, în *Proceedings of the 23th International RAIS Conference on Social Sciences and Humanities*, August 15-16, 2021, Princeton, NJ, United States of America, pp. 190-196.
- ROTARU, Ioan-Gheorghe, *Drept bisericesc*, Cluj-Napoca, Editura Risoprint, 2014.
- ROTARU, Ioan-Gheorghe, *Om-Demnitate-Libertate*, Cluj-Napoca, Editura Risoprint, 2019.
- SFETCU, Nicolae, *Inteligența, de la originile naturale la frontierele artificiale – Inteligența Umană vs. Inteligența Artificială*. București, MultiMedia Publishing, 2024.
- ZOHAR, Danah, Marshall Ian, *Inteligența spirituală*, București, Editura Vellant, 2011.

Webografie:

- SFETCU Nicolae, *Evoluția conceptului de inteligență emoțională*. <https://www.linkedin.com/pulse/evolu%C8%9Bia-conceptului-de-inteligen%C8%9B%C4%83-emo%C8%9Bional%C4%83-nicolae-sfetcu/>; Accesat în 12/08/2024.
- ^{xxx} *Ce Înseamnă IQ – Mensa Romania*. Mensaromania.ro, 2021, <https://mensaromania.ro>.
- ^{xxx} Nivelul IQ-Ului (IQ-TESTER.ro). Iq-Tester.ro, 2022, www.iq-tester.ro